

Posudek

**dizertační práce PhDr. Věry Burdové „Křižovníci s červenou hvězdou
na Hradišti sv. Hypolita u Znojma v 19. století,“
rkp. 259 s., Pedagogická fakulta UK, Praha 2016.**

Na základě svých badatelských zkušeností a znalostí pramenného materiálu si PhDr. Věra Burdová vybrala téma, které doplňuje konkrétními fakty naše poznání o 18. a 19. století, kdy se prohluboval vliv drobné inteligence na každodenní život měšťanstva včetně organizování duchovního života národní společnosti.

Výzkum PhDr. Věry Burdové vycházel z analýzy pramenných řad soupisu duchovních brněnské diecéze z fondu Moravského zemského archivu v Brně a z materiálů Národního archivu v Praze.

Vývoj probošství Hradiště sv. Hypolita během 19. století sledovala PhDr. Věra Bursová i z hlediska vzájemných vztahů v komparaci s vývojem jeho vrchnostenských osad Hodonice, Mašovice a Popice v souvislostech sociálních a ekonomických proměn.

Rozbor situace v raně novověkém Znojmě – Hradišti umožnil začlenit tamější vývoj do širšího kontextu. Stranou badatelského zájmu PhDr. Věry Burdové nezůstala církevní správa, nad níž probošství na Hradišti sv. Hypolita uplatňovalo patronát i z hlediska financování. Výzkum se zaměřil na osobnosti proboštů, kteří byli současně orgány vrchnostenské a státní správy pro hradišťskou a hodonickou farnost a farní administratury v Mašovicích a v Popicích.

Kromě náboženských aktivit s širokým polem působnosti byly s duchovním i kulturním životem farností spojeny také aktivity triviálních škol. Zatímco v Hodonicích působila dvoutřídní německá škola, v Hradišti sv. Hypolita a v Popicích jednotřídní německá škola, v Mašovicích s přiřazenou obcí Bezkov byla zřízena jednotřídní česká škola. Její nová

budova byla postavena roku 1842. O vybavení tamější školní knihovny se zasloužil křižovník Josef Machačka. Výstavbu a modernizaci škol od poloviny 19. století zajišťovalo probošství sv. Hypolita za přispění čtyř příslušných obcí. Ke vzpouře proti robotě, která propukla od března do května 1821 v padesáti obcích 36 panství jihozápadní Moravy, se obyvatelé křižovnických obcí nepřipojili.

Nejrozsáhlejší část od 4. kapitoly, tvořící vlastní jádro práce, obsahuje přehled dějin probošství sv. Hypolita během 19. století v souvislosti s rozbořením organizace, ekonomických a sociálních aktivit probošství a osad, které spravovalo. Ekonomickým základem bylo hospodaření ve vlastní režii na velkostatku Hradiště a v dalších dvorech. Vedle rostlinné výroby (26%) převládala orientace na chov dobytka a zejména na chov ovcí. Vzrůstal význam prodeje dřeva (68%) z polesí Maršovice a z lesů podél Gránického potoka. Vrchnost – probošství sv. Hypolita – provozovala také vodní mlýny, myslivny a pivovar v Hradišti. Jeho přestavba a modernizace technologie výroby se realizovala roku 1882.

Epidemie cholery šířící se z Uher postihla nejvíce obec Maršovice, kde během srpna 1832 zemřelo 31 osob. Dobytčí mor roku 1856 ochromil obchod s dobytkem, který byl vázán na veterinární osvědčení.

Nezastupitelným zdrojem příjmů bylo vinařství. Vinný sklep řádu křižovníků spolu s lisovou byl v Popicích. Vinohradnická produkce na 16% pozemků vrchnostenských osad předčila lesní hospodářství, na které v polovině 19. století připadlo pouze 5% celkové rozlohy rustikálu. K ekonomickému i kulturnímu rozvoji oblasti přispělo budování železniční sítě včetně státních i místních komunikací, které vzájemně propojily jednotlivé osady s širším zázemím.

Kromě oprav a správy kostelů v Hradišti, Hodonicích, Maršovicích a Popicích křižovníci museli hradit výdaje na osvětlení a úklid kostelů, na mešní víno a hostie, na opravu varhan, na provazy ke zvonům, na otop pro faru a na vedení matričních zápisů. Financovali i špitál pro 6

mužů a 6 žen včetně otopu, osvětlení, ošacení, stravy, lékařských služeb a potřebných léků. V roce 1895 křižovníci financovali nákladnou rekonstrukci a dostavbu 14 zastavení křížové cesty ze 17. století. Obrazovou výzdobu i ozdobné železné mříže tehdy zajistil pražský ateliér Antonín Kindermann-Amler.

Floriánu Václavu Langovi, který byl proboštem v letech 1822-1837, patří zásluha nejen o zajištění oprav kostelů, ale zejména o modernizaci hospodářských provozů i bytů pro zaměstnance, o import nových plemen ovcí z Haliče, o zřízení vodovodu pro hradištský dvůr, o vysazování nových vinic, úpravu polí, o meliorační systém a též o zkvalitnění komunikace budováním silnic a cest.

V říjnu 1848 na cestě z Vídně do Olomouce navštívil probošství na Hradišti sv. Hypolita císař Ferdinand I. s manželkou Marií Annou a arcivévoda František Karel s manželkou Žofií.

Předložená dizertační práce o vývoji probošství na Hradišti sv. Hypolita a osad jím spravovaných prohlubuje dosavadní poznatky a umožňuje realizovat navazující výzkumné záměry. Práci doplňují 2 textové a 55 obrazových příloh.

PhDr. Věra Burdová využila heuristické základny státních archivů, souvislé řady soupisů duchovních brněnské diecéze během 19. století i odborné studie ve sbornících a časopisech. Souběžně přihlížela k výsledkům současné i starší historiografie domácí i zahraniční.

Dizertační práce „Křižovníci s červenou hvězdou na Hradišti sv. Hypolita u Znojma v 19. století“ završuje dosavadní badatelské úsilí PhDr. Věry Burdové v této problematice a současně shromažďuje podklady pro navazující výzkumy. Vzhledem na přínos dizertační práce navrhuji, aby po úspěšné obhajobě byla PhDr. Věře Burdové udělena vědecko-akademická hodnost „philosophiae doctor“ (PhD.).

Brno 2. 6. 2016

Prof. PhDr. Marie Marečková, DrSc., Dr.h.c.